

❑ **Bu il Azərbaycanda Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamına əsasən “Multikulturalizm ili” elan olunmuşdur. Bu fakt beynəlxalq terrorizmin əsas marşrutlarına yaxın ərazidə yerləşən, eyni zamanda həm özü münəfişəyə cəlb edilən və bundan əziyyət çəkən, Yaxın Şərq kimi dünyanın ən qaynar siyasi problemlərinin olduğu nöqtələrə yaxın olan Azərbaycan üçün, əslində, böyük nailiyyət hesab olunmalıdır. Çünki belə bir həssas və münəfişəli regionda multikulturalizm ilinin elan olunması, əslində dünyaya sülh və birlik mesajları vermək və kütləvi insan qırğınlarına, müharibələrə meydan oxumaqdır.**

Plüralizmin etirafı, çoxmədəniyyətliliyin təsdiqi

Bu gün Azərbaycanda dövlət siyasətinin tərkib hissəsinə çevrilən multikulturalizm ifadəsi 1960-cı illərin sonunda Kanadada meydana gəlmişdir. Termin kimi o, 1970-ci illərdə ədəbiyyatda əks olunmuşdur. The Harper Colins sosiologiya lüğətində (1991) multikulturalizmin belə bir tərifı verilir: “Multikulturalizm bir çox cəmiyyətlərin xüsusiyyəti kimi plüralizmin mövcudluğunun etiraf olunması və inkişafı deməkdir. Multikulturalizm mədəni müxtəlifliyin, məsələn, azlıqların dilinin müdafiəsi məsələsini öz qarşısına qoyur. Eyni zamanda, o, azlıqların mədəniyyəti ilə əsas mədəniyyətin qeyri- bərabər münasibətlərini nəzərdə saxlayır”. Multikulturalizm tərcümədə çoxmədəniyyətlik deməkdir. Çoxmədəniyyətlik dedikdə isə ilk növbədə etnik, irqi, dini və mədəni müxtəlifliklər, bu müxtəlifliklərin əsasını təşkil edən dəyərlər nəzərdə tutulur.

Müasir dövrdə dünya ölkələrinin əksəriyyətində etnik, irqi, dini və mədəni müxtəlifliklər mövcuddur. Bu müxtəlifliklər tarixi prosesin inkişafının nəticəsi kimi obyektiv xarakter daşıyır. Onlar xalqların etnik-mədəni dəyərlərini,

mədəniyyətlərini xarakterizə etməklə onların dünyagörüşü və fəaliyyətlərinin əsasını təşkil edir. Stenford Ensiklopediyasında qeyd olunur ki, multikulturalizm məfhumuna bütün məzlum qruplar- afro-amerikalılar, qadınlar, cinsi azlıqların nümayəndələri, şikəstlər və s. aid edilsə də, multikulturalizmin tədqiqatçılarının əksəriyyəti adətən bu məfhumu etnik və dini azlıqları təşkil edən immiqrantları (mühacirləri) (məsələn, ABŞ-dakı Latın amerikalıları, Qərbi Avropada müsəlmanları), milli azlıqları (məsələn, katalonları, baskları, uelsliləri, kvebekliləri) və yerli xalqları (məsələn, Şimali Amerika-dakı yerli xalqları, Yeni Zelandiya-dakı maoriləri) daxil edirlər.

Multikulturalizm - sosial ədalət, imkanların bərabərliyi, demokratiya kimi anlayışların müzakirə olunan terminləri sırasına daxildir. Multikulturalizm cəmiyyətin inkişafının məhsulu, cəmiyyətdə baş verən hadisələr nəticəsində meydana gəldiyinə görə o, ilk növbədə sosial hadisədir. Sosial hadisə kimi formalaşan multikulturalizm digər sosial hadisələrə (siyasətə, iqtisadiyyata, mədəniyyətə, mənəviyyata, ictimai şüurun müxtəlif formalarına və s.) təsir göstərir, onlarla qarşılıqlı münasibətdə olur. Multikulturalizm etnik-mədəni

müxtəlifliklərin və onların əsasını təşkil edən dəyərlərin qorunması və inkişafını nəzərdə tutur. Bu isə insanların hüquq və azadlıqlarının müdafiə olunmasının tərkib hissəsidir. Multikulturalizmi təbliğ edən ölkə onu dövlət ideologiyasının tərkib hissəsi, dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırır. Bir

xalqın yaşam tərzidir, məhz bu dayanaqlılığı təmin etmək üçün dövlət siyasətinin tərkib hissəsinə çevrilmişdir.

Multikulturalizm platforması

Multikulturalizmi beynəlxalq platformaya çevirmək istəyən

baş verirdi. 2009-cu ildə Bakıda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin toplantısına isə Avropa Şurasından mədəniyyət nazirləri qatılmışdı. “Bakı prosesi” adlanan bu təşəbbüs sonradan Azərbaycanda dünya dini liderlərinin Zirvə görüşünün, mədəniyyətlərarası dialoq

Dövlətimizin başçısı Bakıda keçirilən III Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun açılışındakı nitqində bu barədə bildirdi ki, bizim ölkədə multikulturalizm ənənələri hər zaman güclü olub və Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması bu dəyərlərin təşviqi

birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə Parisdə “Dini tolerantlıq: Azərbaycanda birgə yaşamaq mədəniyyəti” mövzusunda keçirilən konfrans multikulturalizmin bu və ya digər formada sıxışdırıldığı Avropanın gələcəyində onun necə mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərirdi. Bir sözlə, multikulturalizmin inkişafında Bakının mövqeyi əvəzedilməzdir. Çünki həm geopolitik üstünlük, münəfişəli bölgələrə yaxınlıq, həm də müharibə şəraitinin olması ilə yanaşı, rəsmi Bakının bu gün dünyada ən çox ehtiyac duyulan məsələlərdən biri olan multikulturalizmi beynəlxalq platforma kimi dövlət siyasətinin ayrılmaz hissəsinə çevirməsi təqdirəlayiqdir.

Azərbaycanı dünyada multikulturalizmin brendinə çevirmək üçün Prezident İlham Əliyev tərəfindən yaradılan Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi qısa zamanda Azərbaycan multikulturalizminin elmi əsaslarla öyrənilməsi və dünyada təbliği ilə bağlı bir sıra mühüm işlərin icrasına başladı. “Multikulturalizmə giriş” və “Azərbaycan multikulturalizmi” fənləri yaradıldı və hər iki fənn üzrə tədris proqramları hazırlanaraq Təhsil Nazirliyində təsdiq olundu.

Beləliklə, dövlət başçısının qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan multikulturalizmlə bağlı çox böyük işlər görüb. Azərbaycan nümunəsi göstərir ki, multikulturalizm yaşayır. Baxmayaraq bəzi siyasətçilər deyirlər ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb. Bəlkə haradasa iflasa uğrayıb. Amma Azərbaycanda yaşayır və bu meyillər, bu ideyalar güclənir, ictimaiyyətdən də daha çox dəstək alır. Biz bu yolla gedəcəyik.

Anar TURAN,
“Xalq qəzeti”

MULTİKULTURALİZM

Azərbaycanda dövlət siyasətidir

Azərbaycan bu prosesə uyğun ardıcıl addımlar atır və onun möhkəmləndirilməsi məqsədi ilə mühüm təşəbbüslərlə çıxış edir. Məsələn, 2008-ci ildə Avropa Şurasına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin Bakıda keçirilən toplantısına İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirləri də dəvət olunmuşdu. Bu, tarixdə ilk dəfə

və Bakı Beynəlxalq Humanitar forumlarının keçirilməsinə təkan verdi.

Həmin tədbirlər multikulturalizm ənənələrinin təbliğində Azərbaycanın əvəzsiz rolunu göstərdi. Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması isə ölkəmizin tolerantlıq prinsiplərinə sadıq qalmasının əyani nümunəsinə çevrildi.

istiqamətində hökumətimizin atdığı daha bir addım idi. Multikulturalizmin alternativini yoxdur... Prezident əlavə etdi ki, multikulturalizmi gələcəyi olmayan məfhum kimi təqdim etmək təhlükəlidir, əksinə, söylərimizi dayandırsaq, dünyada vəziyyət daha da pisləşəcək. Bundan əlavə, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının Bakıda keçirilən 7-ci Qlobal Forumu da dünya ölkələrinin Azərbaycandakı multikultural mühitə olan münasibətinin real ifadəsini aydın şəkildə göstərdi. Prezident İlham Əliyev bu möhtəşəm tədbirdəki çıxışında bir daha qeyd etdi ki, bizim üçün multikulturalizm dövlət siyasətidir. Biz bu vacib məsələnin müzakirə edilməsi üçün müxtəlif tədbirlər təşkil edirik.

Eyni zamanda, Azərbaycanın birinci xanımı, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyeva ölkəmizin tolerantlıq ənənələrinin dünya miqyasında təbliğinə böyük dəstək verir. Heydər Əliyev Fondunun xətti ilə dünyanın bir neçə ölkəsində bu qəbildən silsilə tədbirlər keçirilməkdədir. Məsələn,